

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 10 lipca 2015 r.

**w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o zmianie ustawy o kombatantach oraz
niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego oraz
niektórych innych ustaw**

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Senat wnosi do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego oraz niektórych innych ustaw.

Jednocześnie upoważnia senatora Roberta Mamątowa do reprezentowania Senatu w pracach nad projektem.

MARSZAŁEK SENATU

Bogdan BORUSEWICZ

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2014 r. poz. 1206 i z 2015 r. poz. 693) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 4 po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Represjami w rozumieniu ustawy są również okresy przymusowego zatrudnienia, z przyczyn politycznych, żołnierzy:

- 1) zastępczej służby wojskowej, w latach 1949–1959, w kopalniach węgla, kamieniołomach oraz w zakładach pozyskiwania i wzbogacania rud uranowych;
- 2) z poboru w 1949 r. wcielonych do ponadkontyngentowych brygad „Służby Polsce” w kopalniach węgla i kamieniołomach;
- 3) w batalionach budowlanych w latach 1949–1959.”;

2) w art. 9:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Okresy, o których mowa w art. 1 ust. 2, art. 2, art. 3 oraz art. 4 ust. 1 i 1a, zalicza się do okresów zatrudnienia, od których zależy przyznanie lub wysokość świadczeń przysługujących pracownikom od pracodawcy, na podstawie złożonego przez pracownika ubiegającego się o te świadczenia wniosku, do którego należy dołączyć dokument stwierdzający przyznanie uprawnień określonych w ustawie.”;

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. W przypadku gdy pracownik w okresach, o których mowa w art. 1 ust. 2, art. 2, art. 3 oraz art. 4 ust. 1 i 1a, był jednocześnie zatrudniony, okresy te zalicza się do okresu zatrudnienia warunkującego nabycie świadczeń pracowniczych, jeżeli

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawę z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ustawę z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych oraz ustawę z dnia 16 listopada 2006 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych.

przy ustalaniu prawa do tych świadczeń do okresu tego zatrudnienia nie zostało zaliczone to zatrudnienie.”;

3) w art. 12:

a) w ust. 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) osobom, które zostały uznane za niezdolne do pracy wskutek niezdolności do pracy pozostającej w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 oraz w związku z przymusowym zatrudnieniem, o którym mowa w art. 4 ust. 1a;”;

b) ust. 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„3. Za niezdolność do pracy pozostającą w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 oraz w związku z przymusowym zatrudnieniem, o którym mowa w art. 4 ust. 1a, uważa się niezdolność do pracy będącą następstwem zranień, kontuzji lub innych obrażeń lub chorób powstałych w związku z tym pobytem lub zatrudnieniem.

4. Związek zranień, kontuzji lub innych obrażeń lub chorób z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 oraz w związku z przymusowym zatrudnieniem, o którym mowa w art. 4 ust. 1a, a także związek niezdolności do pracy z takim pobytem lub zatrudnieniem ustala lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.”;

4) w art. 21 po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

„3a. Uprawnienia osób, które podlegały represjom wojennym i okresu powojennego, o których mowa w art. 4 ust. 1a, nie przysługują również żołnierzom Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Wojsk Ochrony Pogranicza odkomenderowanym w 1956 r. do kopalń węgla bez selekcjonowania politycznego określonego kategorią zastępczej służby wojskowej oraz żołnierzom, którzy w ramach werbunku ochotniczego zawarli umowę o pracę w górnictwie węglowym.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2012 r. poz. 361, z późn. zm.²⁾) w art. 21 w ust. 1 uchyla się pkt 63.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2012 r. poz. 362, 596, 769, 1278, 1342, 1448, 1529 i 1540, z 2013 r. poz. 21, 888, 1027, 1036, 1287, 1304, 1387 i 1717, z 2014 r. poz. 223, 312, 567, 598, 773, 915, 1052, 1215, 1328, 1563, 1644, 1662 i 1863 oraz z 2015 r. poz. 73, 211, 251, 478, 693, 699 i 860.

Art. 3. W ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 748) w art. 30 uchyla się pkt 4.

Art. 4. W ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 114 i 693) w art. 3 w pkt 1 w lit. c uchyla się tiret trzecie.

Art. 5. W ustawie z dnia 16 listopada 2006 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych (Dz. U. Nr 249, poz. 1824, z 2010 r. Nr 255, poz. 1465 oraz z 2011 r. Nr 112, poz. 696) w art. 8 uchyla się pkt 4.

Art. 6. 1. Żołnierzy zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnionych w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu lub batalionach budowlanych pobierających, w dniu poprzedzającym dzień wejścia w życie ustawy, świadczenia na podstawie ustawy, o której mowa w art. 8, od dnia wejścia w życie ustawy uznaje się za uprawnionych, w rozumieniu ustawy, o której mowa w art. 1.

2. Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych informuje osoby, o których mowa w ust. 1, o uznaniu za uprawnionych w rozumieniu ustawy, o której mowa w art. 1.

Art. 7. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przekazuje informacje o osobach pobierających świadczenia na podstawie ustawy, o której mowa w art. 8, Szefowi Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

Art. 8. Traci moc ustawa z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1373).

Art. 9. Ustawa wchodzi w życie pierwszego dnia czwartego miesiąca następującego po miesiącu ogłoszenia, z wyjątkiem art. 7, który wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel uchwalenia ustawy

Projekt inicjatywy ustawodawczej ma na celu realizację skierowanej do Senatu petycji (P-8-22/14) dotyczącej poszerzenia zakresu podmiotowego ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (zwanej dalej ustawą o kombatantach) o żołnierzy zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnionych, w latach 1949–1959, z przyczyn politycznych, w kopalniach węgla, kamieniołomach lub zakładach rud uranu oraz o żołnierzy z poboru z 1949 r. wcielonych z powodów politycznych do nadkontyngentowych brygad „Służby Polsce” i przymusowo zatrudnionych w kopalniach węgla lub kamieniołomach.

Z chwilą uchwalenia ustawy z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych (zwanej dalej ustawą o żołnierzach górnikach) ówczesny ustawodawca wskazał w preambule, że przymusowe zatrudnianie żołnierzy zastępczej służby wojskowej w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach wydobywania rud uranu i batalionach budowlanych stanowiło szczególny rodzaj represji z przyczyn politycznych. Podzielając to stanowisko należy jednak stwierdzić, że ten szczególny rodzaj represji powinien zostać uznany za represję okresu powojennego w rozumieniu ustawy o kombatantach.

Projekt zakłada objęcie zakresem ustawy o kombatantach wszystkich dotychczasowych adresatów ustawy o żołnierzach górnikach. Będą to objęci petycją przymusowo zatrudnieni z przyczyn politycznych żołnierze zastępczej służby wojskowej i żołnierze z poboru (wskazani w art. 1 pkt 1 i 2 ustawy o żołnierzach górnikach) oraz nieobjęci zakresem petycji żołnierze przymusowo zatrudnieni w batalionach budowlanych (wskazani w art. 1 pkt 3 ustawy o żołnierzach górnikach). Każda z powyższych grup żołnierzy górników była poddana szczególnego rodzaju represjom politycznym, i jako taka powinna podlegać jednakowym regulacjom prawnym.

2. Rzeczywisty stan w dziedzinie, która ma być unormowana

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w Polsce żyje obecnie około 27,5 tysiąca represjonowanych żołnierzy oraz około 20 tys. wdów po nich. Żołnierze górnicy uprawnieni są do świadczenia pieniężnego, którego maksymalna wysokość, w 2014 r., wynosiła 206,76 zł miesięcznie (za 20 miesięcy trwania przymusowej pracy) oraz ryczałt energetyczny. Żołnierze górnicy zaliczeni do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z zatrudnieniem są również uprawnieni do świadczeń określonych w ustawie z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin. Ponadto ustawa o żołnierzach górnikach stanowi odrębny tytuł dla żołnierzy zastępczej służby wojskowej zatrudnionych w zakładach pozyskiwania i wzbogacania rud uranowych do, ograniczonego kwotowo, odszkodowania.

Uprawnieni na podstawie ustawy o kombatantach, po potwierdzeniu ich statusu przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, mają prawo do szeregu świadczeń przewidzianych w przepisach tej ustawy. Są to m. in. uprawnienia określone jako uprawnienia pracownicze, uprawnienia emerytalne, prawo do wcześniejszego przejścia na emeryturę, dodatek kombatancki (za 2014 r. w wysokości 206,76 zł miesięcznie), pierwszeństwo do środowiskowej opieki socjalnej i w domach opieki społecznej, ulga w przejazdach środkami komunikacji publicznej, dodatek kompensacyjny, ryczałt energetyczny, świadczenie w wysokości dodatku kombatanckiego oraz przyznawana w drodze wyjątku emerytura lub renta, a także doraźna lub okresowa pomocy pieniężna. Ponadto kombatantom będącym inwalidami wojennymi lub wojskowymi przysługują świadczenia pieniężne i inne uprawnienia przewidziane w przepisach ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin. Kombatantom, o których mowa w art. 12 ust. 2 pkt 1 ustawy o kombatantach przysługuje prawo do bezpłatnego zaopatrzenia w leki, na zasadach art. 46 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

3. Różnica pomiędzy dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Żołnierze górnicy objęci obecnie ustawą o żołnierzach górnikach z dniem wejścia w życie nowych regulacji zostaną uznani za uprawnionych na podstawie ustawy o kombatantach. Projekt ustawy przewiduje tym samym uchylenie ustawy o żołnierzach

górnikach. W ustawie o kombatantach, w art. 4, poszerzono katalog represji pozwalających uznać żołnierzy górników za represjonowanych na podstawie tej ustawy. W art. 21 ustawy o kombatantach wprowadzono wyłączenie podmiotowe dla żołnierzy Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Wojsk Ochrony Pogranicza odkomenderowanych w 1956 r. do kopalń węgla bez selekcjonowania politycznego określonego kategorią zastępczej służby wojskowej oraz żołnierzy, którzy w ramach werbunku ochotniczego zawarli umowę o pracę w górnictwie węglowym, analogiczne do obecnie obowiązującego wyłączenia z art. 1 ust. 2 ustawy o żołnierzach górnikach. Zmiany art. 9 i art. 12 ustawy o kombatantach, związane z uprawnieniami pracowniczymi i emerytalnymi, przewidują korekty odesłań do zmienionego art. 4 (nowy ust. 1a). Zmiana art. 12 ust. 1 pkt 2 ustawy o kombatantach poszerzy również krąg podmiotów uprawnionych do bezpłatnego zaopatrzenia w leki, na zasadach art. 46 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (ten ostatni przepis przyznaje takie uprawnienia m. in. „osobom represjonowanym” zdefiniowanym przez ustawę o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych jako osoby, o których mowa w art. 12 ust. 2 pkt 1 ustawy o kombatantach).

Konsekwencją nowych rozwiązań (uchylenia ustawy o żołnierzach górnikach) są modyfikacje przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (stosowne zwolnienie przedmiotowe wynikać będą bezpośrednio z art. 21 ust. 1 pkt 25, 25a i 27 lit. b ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych), ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych.

Przepis przejściowy zakłada „automatyczne” objęcie, w dniu wejścia w życie projektowanej ustawy, zmienionymi przepisami ustawy o kombatantach, wszystkich żołnierzy górników uprawnionych dotychczas do świadczeń na podstawie ustawy o żołnierzach górnikach. Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych obowiązany będzie do przekazania stosownej informacji wszystkim uprawnionym. Dane o osobach pobierających świadczenia na podstawie ustawy o żołnierzach górnikach, Szefowi Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, przekaze Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Jako zasadniczy termin wejścia w życie ustawy wskazano pierwszy dzień czwartego miesiąca następującego po miesiącu ogłoszenia. Taka *vacatio legis* pozwala adresatom

ustawy w należyty sposób przygotować się do jej wymogów. Z tych samych powodów wcześniejszym terminem wejście w życie, objęto przepis pozwalający na przekazanie, przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, danych o osobach pobierających świadczenia na podstawie ustawy o żołnierzach górnikach, Szefowi Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

4. Skutki projektowanej ustawy

Skutki finansowe wejścia w życie projektowanych rozwiązań oparto na informacjach przekazanych przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. Biorąc pod uwagę, że w Polsce żyje obecnie około 27,5 tysiąca represjonowanych żołnierzy oraz około 20 tys. wdów po nich, koszt zrównania żołnierzy górników w uprawnieniach z beneficjentami ustawy o kombatantach oszacować można na około 32,3 mln zł. Na kwotę tę składają się koszty wyrównania różnicy pomiędzy świadczeniem pieniężnym wypłacanym żołnierzom górnikom a dodatkiem kombatanckim, a także koszty przyznania żołnierzom i wdowom dodatku kompensacyjnego oraz 51% zniżki na przejazdy komunikacją autobusową i kolejową.

W trakcie prac nad projektem swoją opinię co do skutków finansowych wnoszonej ustawy, w zakresie zaopatrzenia w bezpłatne leki, przedstawił Minister Zdrowia, szacując koszt wprowadzenia zmian w tym zakresie na 96,71 mln zł. Podstawą do wyliczenia Ministra Zdrowia była liczba wszystkich żołnierzy górników, którzy w myśl projektowanej ustawy uzyskają status kombatanta (27,5 tys. żołnierzy górników oraz 20 tys. wdów po nich). Należy jednak zwrócić uwagę, że uprawnionymi do bezpłatnych leków nie staną się wszyscy dotychczasowi żołnierze górnicy, a jedynie te osoby, które spełniają warunek z art. 12 ust. 2 pkt 1 ustawy o kombatantach. Jak ocenił podczas prac nad projektem ustawy przedstawiciel Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych takich „nowych” osób uprawnionych może być około 400 (liczbę ta należy powiększyć o osoby pozostające na wyłącznym utrzymaniu uprawnionych). Dodatkowo, w myśl wyjaśnień przedstawiciela Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, część z tych osób może już faktycznie zaopatrywać się w bezpłatne leki, jako osoby legitymujące się książką inwalidy wojennego (wojskowego), która w praktyce potwierdza uprawnienia z art. 45 i art. 46 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Projekt nie wpływa na dochody jednostek samorządu terytorialnego.

Projektodawca oczekuje, że przyznanie żołnierzom górnikom statusu osób represjonowanych w rozumieniu ustawy o kombatantach przyczyni się do wzrostu poczucia sprawiedliwości społecznej wśród tej grupy beneficjentów nowych rozwiązań.

Projektowane rozwiązania nie niosą bezpośrednich skutków gospodarczych.

Skutki prawne zostały opisane w poprzednich punktach uzasadnienia.

Ustawa nie wywrze wpływu na budżety jednostek samorządu terytorialnego.

5. Konsultacje

W trakcie prac nad projektem wystąpiono o opinię do:

- 1) Ministra Obrony Narodowej,
- 2) Ministra Finansów,
- 3) Ministra Pracy i Polityki Społecznej,
- 4) Ministra Zdrowia,
- 5) Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu,
- 6) Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych,
- 7) Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa,
- 8) Sądu Najwyższego,
- 9) Naczelnego Sądu Administracyjnego,
- 10) Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
- 11) Rzecznika Ubezpieczonych,
- 12) Naczelnej Rady Adwokackiej,
- 13) Krajowej Rady Radców Prawnych,
- 14) Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,
- 15) Związku Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych,
- 16) Związku Represjonowanych Politycznie Żołnierzy Górników,
- 17) Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
- 18) Związku Inwalidów Wojennych Rzeczypospolitej Polskiej.

Minister Pracy i Polityki Społecznej uznał projekt za ważną zmianę obowiązujących rozwiązań dotyczących uprawnień przysługujących osobom, które podlegały różnym formom represji w okresie systemów totalitarnych, istotnie modyfikującą status żołnierzy górników.

Zwrócił uwagę na objęcie określonymi uprawnieniami wdów lub wdowców, którzy pozostają po żołnierzach górnikach.

Pozytywne opinie o projekcie ustawy przedstawili: Instytut Pamięci Narodowej, Minister Obrony Narodowej oraz Związek Represjonowanych Politycznie Żołnierzy Górników. Jak wskazuje Instytut Pamięci Narodowej przyznanie żołnierzom górnikom statusu kombatantów jest w pełni uzasadnione aksjologicznie. Na aprobatę zasługują również rozwiązania legislacyjne, aby dokonać stosownej nowelizacji ustawy o kombatantach, przy jednoczesnym uchyleniu ustawy o żołnierzach górnikach. Kierowanie do pracy w kopalniach żołnierzy górników było jednym z narzędzi represji stosowanych wobec ludności polskiej uznanej potencjalnie bądź rzeczywiście za groźną z punktu widzenia interesów państwa komunistycznego. Praca żołnierzy górników stanowiła formę represji państwa komunistycznego wzorowaną na doświadczeniach państwa sowieckiego.

Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, nie negując samego włączenia żołnierzy górników w zakres podmiotowy ustawy o kombatantach, zasugerował pozostawienie dotychczasowego szczegółowego rozwiązania, zgodnie z którym trwale poszkodowani na zdrowiu żołnierze górnicy powinni utrzymać status inwalidy wojskowego (projekt przewiduje w to miejsce status tzw. osoby represjonowanej z art. 12 ustawy kombatanczej). W opinii Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych zasadną może też być modyfikacja przepisów przejściowych projektu, tak aby żołnierze górnicy przechodzili procedurę weryfikacji z art. 21 ust. 2 ustawy o kombatantach. Zakładany automatyzm przepisów przejściowych budził także wątpliwości Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. W opinii tych podmiotów w sposób niedostatecznie jasny przesądzono o rozgraniczeniu uprawnień nabytych na podstawie dotychczasowej ustawy o żołnierzach górnikach i nowej (znowelizowanej) ustawy o kombatantach. Uwag tych nie uwzględniono.

Sąd Najwyższy, Naczelny Sąd Administracyjny, Prokuratura Generalna Skarbu Państwa, Rzecznik Ubezpieczonych, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów poinformowali, że nie wnoszą uwag do projektu.

Negatywną opinię o projekcie ustawy przedstawił Związek Inwalidów Wojennych Rzeczypospolitej Polskiej. Zdaniem Związku krąg osób uprawnionych do świadczeń wynikających z ustawy o kombatantach nie powinien być rozszerzany. Włączenie żołnierzy górników w krąg beneficjentów ustawy o kombatantach spowoduje bowiem deprecjację

pojęcia kombatantstwa i represji doznanych przez Polaków podczas II wojny światowej. Beneficjentami ustawy o kombatantach powinny być wyłącznie osoby, które z narażeniem życia, walczyły z wrogiem podczas II wojny światowej bądź doznały represji w hitlerowskich więzieniach, obozach koncentracyjnych i ośrodkach zagłady, sowieckich łagrach oraz więzieniach PRL.

Minister Zdrowia przedstawił opinię dotyczącą skutków finansowych ustawy przytoczoną w pkt 4 uzasadnienia.

6. Oświadczenie o zgodności projektu ustawy z prawem Unii Europejskiej

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.